

331767 - سالام بەرگەن كىشىگە "سالام ۋەرەھمەتۇللاھ" دەپ جاۋاب بېرىشنىڭ ھۆكۈمى

سۇئال

مىسىردا بەزىلەر ئارىسىدا، سالام بەرگەنلەرگە: "ۋە ئەلەيكۇم ئەسسالام" دېگەننىڭ ئورنىغا، سالام ۋەرەھمەتۇللاھ" دەپ جاۋاب بېرىش كەڭ تارقالغان بىر ئىش، سالامغا مۇشۇنداق جاۋاب بېرىش توغرىمۇ؟، بۇنىڭ بىلەن ئۇلار ئەجىر-ساۋابقا ئېرىشەمدۇ؟، بۇنىڭغا تەپسىلىي جاۋاب بېرىشىڭلارنى ئۈمىت قىلىمەن. چۈنكى مەن بۇ ئارقىلىق ئۇلارنىڭ توغرا ئىش قىلىشى ئۈچۈن سەھىھ بولغان دەلىل-ئىسپات كەلتۈرۈشكە قادىر بولىمەن.

ئىخچام جاۋاب

سالامغا تولۇق جاۋاب بېرىش ياخشى بولسىمۇ، لېكىن "سالام ۋەرەھمەتۇللاھ" دەپ جاۋاب بېرىشمۇ توغرا بولىدۇ، بۇنىڭ جاۋابىنى تەپسىلىي بايان قىلىمىز.

تەپسىلىي جاۋاب

بارلىق گۈزەل ماختاشلار ئالەملەرنىڭ پەرۋەردىگارى بولغان ئاللاھقا خاستۇر. پەيغەمبىرىمىز مۇھەممەد ئەلەيھىسسالامغا، ئۇنىڭ ئائىلە تاۋابىئاتلىرى ۋە ساھابىلىرىغا ئاللاھ تائالانىڭ رەھمەت ۋە سالاملىرى بولسۇن.

بىرىنچى: مۇسۇلمان ئۈچۈن سالام بەرگۈچىگە بەرگەن سالامنىڭ ئوخشىشىنى ياكى ئۇنىڭدىن

ياخشىراقىنى قايتۇرۇشى ياخشى بولىدۇ

چۈنكى ئىسلام شەرىئىتى سالام قىلىنغان كىشى سالام قىلغان كىشىگە سالامنىڭ ئوخشىشىنى ياكى ئۇنىڭدىن ياخشىراقىنى قايتۇرۇشنى يولغا قويدى. بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: **وَإِذَا حُيِّتُمْ بِحَيِّتِهِ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا** تەرجىمىسى: «سىلەرگە بىر كىشى سالام بەرسە، ئۇنىڭغا تېخىمۇ ياخشى سالام بىلەن جاۋاب قايتۇرۇڭلار (يەنى بىر كىشى ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم دەپ سالام بەرسە، ئۇنىڭغا ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋە رەھمەتۇللاھى ۋە بەرەكاتۇھۇ دەڭلار) ياكى ئۇنىڭ سالامىنى ئەينەن قايتۇرۇڭلار (يەنى ۋە ئەلەيكۇم ئەسسالام دەڭلار). ئاللاھ ھەقىقەتەن ھەممە نەرسىدىن (يەنى بەندىلىرىنىڭ چوڭ - كىچىك ئىشلىرىدىن) ھېساب ئالغۇچىدۇر.» [سۈرە نىسا 86-ئايەت].

ئىبنى ئەرەبىي رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: ئاللاھ تائالانىڭ: «ئۇنىڭغا تېخىمۇ ياخشى سالام بىلەن جاۋاب قايتۇرۇڭلار (يەنى بىر كىشى ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم دەپ سالام بەرسە، ئۇنىڭغا ئەسسالامۇ ئەلەيكۇم ۋە رەھمەتۇللاھى ۋە بەرەكاتۇھۇ دەڭلار) ياكى

ئۇنىڭ سالامىنى ئەينەن قايتۇرۇڭلار (يەنى ۋەئەلەيكۇم ئەسسالاام دەڭلار)» دېگەن بۇ ئايىتى توغرىسىدا ئىككى تۈرلۈك قاراش بار: بىرىنچىسى: قىلغان سالامدىن ياخشىراقىنى قايتۇرۇش، بىرىسى ئۇزۇن ئۆمۈر تىلەپ دۇئا قىلسا، ئۇنىڭغا: سىزگە ئاللاھنىڭ سالامى بولسۇن، دەيسىز، بۇ سىزگە قىلىنغان تىلەكتىن ياخشىراقتۇر. بۇ توغرا شەرىئەت ۋە ئادەمىيلىكنىڭ يولىدۇر.

ئىككىنچى: بىرىسى سىزگە ئامانلىق بولسۇن دېسە، سىز: "سىزگىمۇ ئامانلىق بولسۇن ۋە ئاللاھنىڭ رەھىمىتى بولسۇن دەيسىز".
 ["ئەھكامۇل قۇرئان" 1-توم 464-465-بەت].

ئىبنى كەسىر رەھىمەھۇللاھ مۇنداق دەيدۇ: "ئاللاھ تائالانىڭ «سىلەرگە بىر كىشى سالام بەرسە، ئۇنىڭغا تېخىمۇ ياخشى سالام بىلەن جاۋاب قايتۇرۇڭلار (يەنى بىر كىشى ئەسسالاامۇ ئەلەيكۇم دەپ سالام بەرسە، ئۇنىڭغا ئەسسالاامۇ ئەلەيكۇم ۋە رەھىمەتۇللاھى ۋەبەرەكاتۇھۇ دەڭلار) ياكى ئۇنىڭ سالامىنى ئەينەن قايتۇرۇڭلار(يەنى ۋەئەلەيكۇم ئەسسالاام دەڭلار). دېگەن ئايەت: سىلەرگە بىر مۇسۇلمان سالام قىلسا، ئۇنىڭغا قىلغان سالامنىڭ ئۆزىنى ياكى ئۇنىڭدىن ياخشىراقى بىلەن جاۋاب قايتۇرۇڭلار، ياخشىراقىنى قايتۇرۇش سۈننەت، ئوخشىشىنى قايتۇرۇش پەرىزدۇر". ["تەپسىر ئىبنى كەسىر" 2-توم 368-بەت].

ئىككىنچى: سالامغا "سالام ۋەرەھمەتۇللاھ" دەپ جاۋاب بېرىشنىڭ ھۆكۈمى.

سوئال سورىغان كىشىنىڭ يۇرتىدىكى ئومۇمى كىشىلەرنىڭ سالامغا "ۋەئەلەيكۇم ئەسسالاام" دېگەننىڭ ئورنىغا "سالام ۋەرەھمەتۇللاھ" دەپ جاۋاب بېرىشى، سالام بەرگۈچىگە ئۇنىڭ سالامدىن ياخشىراق سۆز بىلەن جاۋاب بېرىڭلار دېگەن قائىدىگە خىلاپتۇر، چۈنكى بۇ جاۋاب سالام بەرگۈچى قىلغان سالامنىڭ تونۇشلۇق بەلگىسىنى كېمەيتىش ۋە سىزگىمۇ ئامانلىق بولسۇن دېگەن سۆزنى كەمەيتىۋېتىشتۇر، سالامغا جاۋاب بەرگۈچى بەرگەن جاۋابىدا سىزگىمۇ دېگەن سۆزنى قېتىپ دېيىش ئەۋزەلدۇر.

ئەمما سالامغا جاۋاب بەرگۈچى "سالام ۋەرەھمەتۇللاھ" دەپ جاۋاب بەرسە ياكى بۇ شەكىلدە جاۋاب قايتۇرۇش شۇ شەھەردە كەك تارقالغان بولسا، توغرا قاراشتا بۇمۇ دۇرۇس بولىدۇ، بۇنىڭ بىلەن جاۋابنى چالا قويغان بولمايدۇ، لېكىن قىلغان سالامدىن ياخشىراقىنى قايتۇرسۇن دېگەن پەزىلەتنى تەرك قىلغان بولىدۇ.

نۇرغۇن ئالىملار: سالامغا جاۋاب بەرگەندە، سالامغا تونۇشلۇق بەلگىنى قېتىپ دېيىش ۋاجىپ ئەمەس بەلكى سۈننەتتۇر دېگەن.

ئىبنى مۇپلىھ رەھىمەھۇللاھ "شەرىئەت ئەدەپلىرى" ناملىق ئەسىرى 1-توم 399-بەتتە مۇنداق دەيدۇ: "سالامغا جاۋاب بەرگەندە تونۇشلۇق بەلگىسى بىلەن جاۋاب بېرىش كېرەك، كىتابنىڭ ئاپتۇرىمۇ بۇنى بۇ مەسىلىنىڭ ئاساسى قىلدى، بۇنىڭدىن جاۋابنى تونۇشلۇق بەلگىسى بىلەن كەلتۈرۈش روشەن ئىپادىلىنىدۇ".

ئىمام نەۋەۋىي رەھىمەھۇللاھ بۇ مەسىلىنى ئوچۇق بايان قىلىپ: سالام بەرگۈچى سالامنى تونۇشلۇق بەلگىسى بىلەن قىلغان بولسا، سالامغا جاۋاب بەرگۈچى جاۋابنى تونۇشلۇق بەلگىسى بىلەن كەلتۈرسىمۇ ياكى تونۇشسىز بەلگىسى بىلەن كەلتۈرسىمۇ بولىدۇ دەپ مۇنداق دەيدۇ: سالام بەرگۈچى "سالامۇ ئەلەيكمۇ ياكى ئەسسalamۇ ئەلەيكمۇ" دېگەن بولسا، سالامغا جاۋاب بەرگۈچىمۇ بۇ سۆزنىڭ قايسىسى بىلەن جاۋاب بەرسە بولىدۇ، بۇ توغرىدا ئاللاھ تائالا مۇنداق دېگەن: «ئۆز ۋاقتىدا ئۇلار ئىبراھىمنىڭ يېنىغا كىرىپ سالام دېدى، ئىبراھىم سالامنى ئىلىك ئالدى. (ئىچىدە) «ئاتونۇش ئادەملەرغۇ».

شافىئى مەزھەپ ئالىملىرىدىن ئىمام ئەبۇ ھەسەن ۋاھىدى مۇنداق دەيدۇ: "سالامنى تونۇشلۇق ياكى تونۇشسىز كەلتۈرۈش ئىختىيارىڭىزدا بولىدۇ" لېكىن مېنىڭچە تونۇشلۇق بەلگىسى بىلەن كەلتۈرۈش ياخشىدۇر. ["ئەلئەزكار" 219-بەت].

"شەرىھى مۇھەزەب" 4-توم 597 بەتتىمۇ بۇنىڭ ئوخشىشى بار. بۇ ھەقتە تەپسىلى مەلۇمات ئىلىش ئۈچۈن ئىبنى ئەلاننىڭ "پۇتۇھات رەببانىيە" ناملىق ئەسىرى 5-توم 294-295-بەتكە قارالسۇن.

سۆزنىڭ خۇلاسسىسى: سالامغا سوئالدا بايان قىلىنغان بويىچە جاۋاب قايتۇرسا دۇرۇس بولىدۇ، ياخشىسى جاۋابنى تولۇق شەكىلدە قايتۇرغان ياخشىدۇر. بۇنىڭ بايانى يۇقىرىدا بايان قىلىندى.

ئاللاھ تائالا ھەممىدىن ياخشى بىلگۈچىدۇر.